

Bygning nr 24. Husmannsplass fra Nysveen

Husmannsstue fra Nysveen. Foto: Audbjørn Rønning

Foto: Arve Thune

NYSVEEN

Nysve-stugua har stått på husmannsplassen Nysveen under gården Solbjørg i Vardal. Byggeåret er ukjent, men vi kjenner til at det bodde folk her i 1865. Huset ble tatt ned og gitt til Eiktunet museum i 1958 som gave fra Sverre Braastad, som hadde eid Solbjørg fra 1933.

I 1963 var stua ferdig oppsatt på Eiktunet som «kvernstue» ved mølledammen, som var ferdig samme året. Bislaget ved inngangsdøra og skålen på endeveggen hadde vært for dårlige til å flytte, og først i 1976 ble disse delene rekonstruert av gamle materialer som museet fikk. Huset er en tradisjonell stue med et stort rom innenfor bislaget og et lite kammers bak. Det er peis med skorstein midt i mønet, og det er montert vedkomfyr i kjøkkenet. Huset har et loftsrom som har vært brukt som soverom, i allefall om sommeren.

En av museets medarbeidere i de tidlige årene, Reidar Sønsteby, bodde i huset noen somre på slutten av 1960-tallet. Han og kona hadde blomster ute og inne og det var en liten idyll.

Seinere ble huset brukt som utstilling og oppbevaring av kardemakerredskapen og utstyret fra Ruuds tredreieverksted.

I 1987 var fundamentene blitt svært dårlige og huset trengte til restaurering. Det ble tatt ned og satt opp igjen på ny, støpt grunnmur på ny tomt ved veien på andre siden av mølledammen, der den står nå. Kjøkkenet fikk panel innvendig, maken til den som var der ved begynnelsen av 1900-tallet. Huset ble åpnet for publikum igjen i 1995. Denne plasseringen er mer i samsvar med den opprinnelige plasseringen. Nærheten til veien var viktig for en del av det beboerne drev med, nemlig servering til tømmerkjørere og andre som reiste forbi.

Tre generasjoner av samme familie var husmannsfolk i Nysveen fra 1865 til etter andre verdenskrig. Hans Evensen (f. 1818) og Marte Olsdatter (f.1816) hadde flere barn, og sønnen Ole (f.1854) og hans kone Lisa Andersdatter (f.1853) tok over plassen. Ole var skomaker og Lisa en dyktig spinnerske. De hadde fem barn, og det var de ugifte døtrene Agnethe og Olga som bodde på plassen til slutt. De huskes av eldre folk i bygda for sin gjestfrihet og for sin dyktighet i husflid og håndverk. Agnethe var utlært sydame, men hun kunne også spinne og veve. Søstrene solgte selbuvotter og tvebandvotter, både til bygdefolket og til Husfliden.

Mange mennesker har gode minner knyttet til Nysve-stugua og folket som bodde der.

